

Bachelor scriptie

Onderzoek naar de invloed van gender op het gebruik van kwalificeerders tijdens het beschrijven van pijn.

Radboud Universiteit Nijmegen

Investigating the influence of gender on the use of qualifiers when describing pain.

Naam: Eline van der Werf

Studentnummer: S1026644

Naam cursus: Bachelorscriptie (LET-CIWB351)

Begeleider: Saskia van Putten

Datum: 13 juni 2021

Abstract

Communicatie speelt een belangrijke rol in het optimaliseren van de zorgverlening. Goede communicatie tussen artsen en patiënten draagt namelijk niet alleen bij aan een beter begrip bij artsen, waardoor zij medische problemen eerder kunnen vaststellen en betere behandelingen kunnen leveren, maar ook aan de tevredenheid, therapietrouw en gezondheid bij patiënten. Factoren die een rol spelen bij deze goede communicatie zijn taalgebruik en gender. Eerder onderzoek heeft al veel bewijs gevonden voor verschillen tussen mannen en vrouwen op het gebied van taalgebruik. Onderdelen van dit taalgebruik zijn intensieveerders en extensiveerders. Bestaand onderzoek heeft ook aangetoond dat er verschillen zijn tussen mannen en vrouwen in het gebruik van intensieveerders en extensiveerders, maar nog weinig of gender invloed heeft op het gebruik van intensieveerders en extensiveerders bij het beschrijven van pijn. De onderzoeksvraag die dan ook centraal staat in dit onderzoek is: *“In hoeverre heeft gender invloed op het gebruik van intensieveerders en extensiveerders en op het gebruik van de verschillende categorieën intensieveerders en extensiveerders tijdens het beschrijven van pijn?”*. Om dit te beantwoorden zijn 198 beschrijvingen over pijn van zowel mannelijke als vrouwelijke respondenten geanalyseerd op het gebruik van intensieveerders en extensiveerders en de verschillende categorieën intensieveerders en extensiveerders. De statistische toetsen gaven geen significante resultaten, wat inhoudt dat er geen verschillen gevonden zijn tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten wat betreft het gebruik van intensieveerders en extensiveerders en de verschillende categorieën hiervan. Dit is in tegenstelling tot bestaand onderzoek, waarbij vaak wel verschillen tussen mannen en vrouwen zijn gevonden.

Inleiding

Communicatie is het uitwisselen van informatie, waarbij men afwisselend optreedt als ontvanger en zender van informatie (Wouda & Van de Wiel, 2006). Het is niet alleen in het dagelijks leven van groot belang, maar ook voor professionals is het vaak een kritische succesfactor in het uitvoeren van hun werkzaamheden, zo ook in de medische wereld (Van der Pool & Vonk, 2010; Van Dulmen, Verhaak & Bensing, 1996). Communicatie speelt dan ook een belangrijke rol in het streven naar optimalisering van de kwaliteit en doelmatigheid van zorgverlening. Een arts praat namelijk niet zomaar met patiënten en/of collega's, maar gebruikt communicatie als professioneel hulpmiddel in het kader van zijn beroepsuitoefening (Wouda & Van de Wiel, 2006). Zo doende is communicatie dus een belangrijk aspect wanneer het aankomt op de arts-patiëntrelatie (Van den Brink-Muinen, 2008). Een arts praat met een patiënt omdat hij informatie wil hebben, omdat hij de patiënt uitleg geeft over een behandeling of omdat de patiënt de arts om advies vraagt aan de hand van een medische klacht. Om deze doelen te kunnen bereiken is zowel de arts als de patiënt aangewezen op de medewerking van zijn gesprekspartner en is deze medewerking afhankelijk van de kwaliteit van de onderlinge communicatie (Wouda & Van de Wiel, 2006). Daarnaast draagt goede communicatie tussen artsen en patiënten niet alleen bij aan een beter begrip bij artsen, waardoor zij medische problemen eerder kunnen vaststellen en betere behandelingen kunnen leveren, maar ook aan de tevredenheid, therapietrouw en gezondheid bij patiënten (Ha & Longnecker, 2010). Zo is het goed interpreteren en begrijpen van een medische klachtbeschrijving van een patiënt van groot belang voor de arts. De meeste klachten van patiënten over consulten met een arts zijn namelijk te danken aan communicatieproblemen, niet de medische deskundigheid van een arts (Ha & Longnecker, 2010).

In een gesprek tussen arts en patiënt spelen dus veel factoren een rol. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om de communicatieve vaardigheden van de arts en de patiënt, maar ook om de verwachtingen, ervaringen en attitudes van de arts en de patiënt (Van Dulmen, 2001). Daarnaast zijn er nog andere belangrijke factoren die een grote rol spelen in de communicatie, zowel in medische als in niet-medische setting, zoals het gebruik van taal (Strong et al., 2009; Jaworska & Ryan, 2018; Wahyuningsih, 2018) en sekse en/of gender (Van den Brink-Muinen, 2008; Berkatis, 2009).

Dat effectieve communicatie in een medische setting van groot belang is valt niet te betwisten. Deze communicatie is echter afhankelijk van verschillende factoren, zoals onder andere van sekse en/of gender en taalgebruik. Hoe deze factoren de communicatie beïnvloeden is nog niet volledig duidelijk. Om meer duidelijkheid te scheppen over de

invloed van sekse en/of gender op het taalgebruik tijdens het beschrijven van klachten zullen verschillende onderzoeken worden besproken op het gebied van communicatie zowel binnen als buiten het medische domein.

Sekse en gender

Sekse en gender kunnen nog wel eens door elkaar gehaald worden, maar het zijn twee verschillende begrippen. Sekse verwijst naar het biologische onderscheid tussen mannen en vrouwen, zoals bijvoorbeeld lichamelijke verschillen, maar ook hormonen, chromosomen en andere kenmerken. De sociaal-culturele tegenhanger van het woord sekse is gender. Gender, anders dan sekse en geslacht, verwijst niet naar biologische kenmerken maar naar sociale, culturele en psychologische kenmerken die met een geslacht in verband worden gebracht (Sonneveld, 2010). Gender laat zien hoe individuen, sociale en institutionele structuren en symbolen mannelijk dan wel vrouwelijk zijn of een mannelijke dan wel vrouwelijke gevoelswaarde met zich meedragen (Sonneveld, 2010). Onder gender kan vallen wat traditioneel als 'mannelijk' en 'vrouwelijk' gezien wordt, maar dus ook alles ertussenin.

Verskillende onderzoeken laten zien dat mannen en vrouwen een eigen interpersoonlijke communicatiestijl hebben en verschillende lexicale en syntactische keuzes maken (Giesbers, 2020). Het blijkt dus dat sekse en/of gender invloed heeft op de manier van communiceren en het taalgebruik van een persoon.

Taalgebruik en verschillen tussen gendergroepen

Taalgebruik is een manier voor een persoon om te uiten wat een persoon voelt en denkt (Semin & De Poot, 1997). Taalgebruik kan dus inzicht geven in de gevoelens en gedachten van een persoon, iets wat in communicatie tussen arts en patiënt een belangrijke rol speelt. Enerzijds kan het taalgebruik van de arts invloed hebben op de patiënt. Zo blijkt bijvoorbeeld uit onderzoek van Porensky en Carpenter (2016) dat een positief geformuleerde boodschap vanuit de arts ertoe leidde dat patiënten minder angst ervaarden dan patiënten die een negatief geformuleerde boodschap te horen kregen. Anderzijds is ook het taalgebruik vanuit de patiënt van groot belang in communicatie tussen arts en patiënt. Wanneer patiënten duidelijke taal gebruiken kan dit de begrijpelijkheid van de beschrijving van klachten verbeteren. Zoals eerder benoemd is dit begrip van belang voor artsen om medische problemen vast te stellen en zo goed mogelijke behandelingen te leveren.

Zoals op vele vlakken zijn er ook op het gebied van taalgebruik verschillen tussen mannen en vrouwen. Binnen het gebied van communicatie is veel onderzoek gedaan naar

deze verschillen, zoals het onderzoek van Lakoff (1975). Lakoff (1975) stelde dat mannen voornamelijk op een assertieve manier communiceren. Dit zou komen vanuit het principe dat mannen een dominante positie in de sociale hiërarchie zouden innemen. Daarnaast stelde Lakoff (1975) ook dat vrouwen voornamelijk op een voorzichtige en beleefde manier communiceren, wederom vanwege het principe dat zij juist een ondergeschikte positie in de sociale hiërarchie zouden innemen.

Een onderzoek van Wahyuningsih (2018) heeft onderzocht of er verschillen zijn tussen mannen en vrouwen op het gebied van taalgebruik. Wahyuningsih (2018) heeft aangetoond dat mannen over het algemeen eenvoudigere woorden gebruiken en meer directief zijn, wat inhoudt dat ze kort en bondig communiceren. Aan de andere kant zijn vrouwen meer expressief in het gebruik van taal en spreken ze in langere uitingen. Daarnaast gebruiken vrouwen ook meer gebaren en woorden die gevoels-, emotionele en psychologische toestanden aanduiden.

Ook op het gebied van pijnbeschrijving zijn er verschillen in het taalgebruik van mannen en vrouwen. Wanneer het aankomt op het beschrijven van een medische klacht, verwijzen vrouwen volgens een corpus gebaseerde discoursanalyse van Jaworska en Ryan (2018) vaker naar pijn en hebben ze een breder lexicaal repertoire voor pijnrapportage. Ook gebruiken zij meer specifieke en feitelijke verwijzingen. Dat wil zeggen dat ze wijzen op het feit dat beschrijvingen van pijn door vrouwen in dit onderzoek vrij specifiek zijn, inclusief exacte verwijzingen naar veel lichaamsdelen. Daarnaast gebruiken ze meer cognitieve en psychologische woorden. Deze woorden verwijzen naar cognitieve toestanden en processen en omvatten werkwoorden van houden en verlangen, zoals “*believe*” en “*learn*”. Mannen daarentegen hebben volgens Jaworska en Ryan (2018) de neiging om minder descriptoren te gebruiken, waarvan de meeste zeer emotioneel zijn wanneer ze deze wel gebruiken, wat suggereert dat ze pijn pas melden wanneer het ondraaglijk wordt. Strong et al. (2009) hebben ook onderzoek gedaan naar geslachtsverschillen en vonden soortgelijke resultaten als Jaworska en Ryan (2018), ditmaal bij het beschrijven van een pijngebeurtenis in het verleden. Zij ondervonden dat vrouwen over het algemeen meer woorden bleken te gebruiken, dat ze gericht waren op de sensorische aspecten van hun pijngebeurtenis en dat ze meer grafische taal gebruikten dan mannen. Met grafische taal wordt bedoeld dat vrouwen vergelijkingen gebruikten om zo een soort voorstelling van het woord te schetsen. Ook gebruikten vrouwen meer McGill Pain Questionnaire-descriptoren. De McGill Pain Questionnaire is een meetinstrument die het mogelijk maakt om de pijn die een persoon ondervindt te meten (Strong et al., 2019). Descriptoren van de McGill Pain Questionnaire zijn beschrijvende

bijvoeglijke naamwoorden en bijwoorden die te vinden zijn in de McGill Pain Questionnaire, zoals “*hot*” en “*excruciating*”. Mannen gebruikten doorgaans minder woorden, minder beschrijvende taal en waren voornamelijk gericht op gebeurtenissen en emoties.

Eerder onderzoek heeft dus aangetoond dat er verschillen zijn tussen mannen en vrouwen zowel op het gebied van communicatiestijlen als in het maken van verschillende lexicale en syntactische keuzes. Een onderwerp wat onder deze keuzes valt is het gebruik van *kwalificeerders*. Om woorden krachtiger, of juist zwakker, over te laten komen, kan men gebruik maken van kwalificeerders. Deze kwalificeerders zijn in te delen in twee categorieën: *intensiveerders* en *extensiveerders*. Wanneer woorden of woordcombinaties gebruikt worden om de betekenis van een woord te benadrukken of te versterken, is er sprake van taalintensivering (Liebrecht, Hustinx, Van Mulken & Schellens, 2016). Voorbeelden van intensiveerders zijn “erg” of “helemaal”. Intensiveerders kunnen worden ingezet door taalgebruikers om zo hun uitingen kracht bij te zetten (Van Mulken & Schellens, 2012). Wanneer woorden of woordcombinaties gebruikt worden om de betekenis van een woord juist te verzachten, is er sprake van taalextensivering (Liebrecht et al., 2016). Voorbeelden van een extensiveerder zijn “een beetje” en “misschien”. Extensiveerders kunnen ingezet worden door taalgebruikers om zo juist de kracht van boodschappen te ontnemen (Liebrecht et al., 2016).

Zoals kwalificeerders te verdelen zijn in de categorieën intensiveerders en extensiveerders, zijn deze twee categorieën ook weer te verdelen in verschillende onderlinge categorieën. Op basis van het codeboek in het onderzoek van Giesbers (2020) zijn de extensiveerders te verdelen in 11 categorieën en de intensiveerders in 16 categorieën. De categorieën extensiveerders in het codeboek zijn gemaakt van dezelfde categorieën extensiveerders als in het model van Pander Maat dat gebruikt wordt in een onderzoek van Van Deelen (2019). Dit onderzoek bevatte een corpusanalyse naar het gebruik van extensiveerders in het politiek debat. De categorieën intensiveerders in het codeboek zijn gemaakt naar het analysemodel voor het analyseren van intensiveerders van Van Mulken en Schellens (2012).

Kwalificeerders en verschillen tussen gendergroepen

Intensiveerders en extensiveerders kunnen voor taalgebruikers dus nuttig zijn omdat ze op die manier hun uitingen kracht bij kunnen zetten of de kracht van de uitingen kunnen ontnemen (Liebrecht et al., 2016). Naast het feit hoe intensiveerders en extensiveerders door taalgebruikers gebruikt kunnen worden, is het voor deze studie ook van belang om te weten hoe deze specifieke woorden in relatie met gender worden gebruikt. Volgens Liu (2019)

beschouwen veel onderzoekers intensieveerders als een geslachtsgebonden kenmerk. Daarmee bedoelen ze dat bepaalde geslachtsgroepen de voorkeur geven aan het gebruiken van intensieveerders. Uit onderzoek blijkt dan ook dat vrouwen over het algemeen vaker intensieveerders gebruiken dan mannen (Lakoff, 1975; Sardabi & Afghari, 2015; Fuchs, 2017). Daarnaast toont onderzoek ook aan dat vrouwen vaker extensiveerders gebruiken dan mannen (Mulac & Lundell, 1986; Mulac, Lundell & Bradac, 1986). Onder andere uit deze resultaten valt te concluderen dat vrouwen in het algemeen dus meer gebruik maken van kwalificeerders (Lakoff, 1975).

Op het gebied van pijnbeschrijving kunnen intensieveerders en extensiveerders worden gebruikt om de intensiteit van pijn te beschrijven. Een onderzoek van Shuter en Miller (1982) onderzocht bijvoorbeeld het verschil in pijnexpressiestijlen van zwarte en witte patiënten. Uit die studie bleek dat zwarte patiënten minder pijnmeldingen doen dan witte patiënten en dat ze ook minder informatie over de intensiteit van hun pijn gaven. Hierbij werd er gekeken naar het gebruik van intensieveerders en extensiveerders door zwarte en witte patiënten bij het beschrijven van hun pijn en kwam er naar voren dat zwarte patiënten minder gebruik maakten van intensieveerders en extensiveerders om hun pijn te omschrijven. Naast het onderzoek van Shuter en Miller (1982) onderzocht een literatuurstudie van Power et al. (2017) het taalgebruik van vrouwen die een bevalling hebben gehad. Ook in deze vorm van pijn werden intensieveerders en, in mindere mate, extensiveerders gebruikt. Voornamelijk intensieveerders werden dan gebruikt om de pijn die een bevalling met zich mee brengt te omschrijven.

Kort samenvattend kunnen intensieveerders en extensiveerders worden ingezet bij het beschrijven van pijn om de intensiteit van de klacht kracht toe te zetten, of om juist de intensiteit van de klacht te verzwakken. Intensieveerders kunnen dus ingezet worden wanneer iemand ernstige klachten heeft gehad of de klacht heftig wil laten overkomen, zoals bijvoorbeeld “verschrikkelijke hoofdpijn”. Anderzijds kunnen extensiveerders worden ingezet wanneer de klachten juist niet zo ernstig waren of wanneer iemand de klacht minder sterk wil laten overkomen, zoals bijvoorbeeld “een beetje hoofdpijn”.

Uit eerder onderzoek is dus gebleken dat er verschillen zijn op het gebied van het gebruik van intensieveerders en extensiveerders tussen mannen en vrouwen en dat intensieveerders een belangrijke rol kunnen spelen bij het beschrijven van pijn.

Praktische relevantie

Bestaande onderzoeken op het gebied van de relatie tussen gender en communicatie bij arts en patiënt heeft zich voornamelijk gefocust op de bredere aspecten van communicatie, zoals de

communicatiestijlen of het tonen van empathie en emotie (Lakoff, 1975; Van Dulmen, 2001; Hermans, Olde Hartman & Dielissen, 2019). Daarnaast heeft eerder onderzoek ook gekeken naar de verschillen tussen mannen en vrouwen wat betreft taalgebruik op zowel medisch als niet-medisch gebied (Strong et al., 2009; Wahyuningsih, 2018; Jaworska & Ryan, 2018), heeft eerder onderzoek de verschillen tussen mannen en vrouwen in het gebruik van intensieveerders en extensiveerders onderzocht (Lakoff, 1975; Mulac & Lundell, 1986; Mulac, Lundell & Bradac, 1986; Sardabi & Afghari, 2015; Fuchs, 2017; Liu, 2019) en heeft bestaand onderzoek gekeken naar het gebruik van intensieveerders en extensiveerders bij het omschrijven van pijn (Shuter & Miller, 1982; Power et al., 2017).

Een fenomeen wat nog weinig onderzocht is door eerder onderzoek is de invloed van gender op het gebruik van intensieveerders en extensiveerders bij het beschrijven van een klacht. Wanneer mensen bij het beschrijven van pijn hun klachten versterken met intensieveerders of verzwakken met extensiveerders kan dit invloed hebben op hoe de klacht wordt gediagnosticeerd en vervolgens op hoe de klacht wordt behandeld. Indien gender invloed zou hebben op het gebruik van intensieveerders en extensiveerders bij het beschrijven van een klacht zou dit nieuwe inzichten leveren die gevolgen kunnen hebben voor het begrijpen van de klacht door de arts en zou dit op zijn beurt weer gevolgen kunnen hebben voor de verdere behandeling.

Om dus meer duidelijkheid te krijgen over het daadwerkelijke gebruik van intensieveerders en extensiveerders door verschillende gendergroepen bij het beschrijven van een klacht is de volgende onderzoeksvraag opgesteld:

OV: In hoeverre heeft gender invloed op het gebruik van intensieveerders en extensiveerders en op het gebruik van de verschillende categorieën intensieveerders en extensiveerders tijdens het beschrijven van pijn?

Op basis van de gevonden literatuur wordt verwacht dat vrouwen meer gebruik maken van zowel intensieveerders als extensiveerders bij het beschrijven van pijn, aangezien eerder onderzoek heeft aangetoond dat vrouwen over het algemeen meer intensieveerders en extensiveerders gebruikten dan mannen (Lakoff, 1975; Mulac & Lundell, 1986; Mulac, Lundell & Bradac, 1986; Sardabi & Afghari, 2015; Fuchs, 2017). Daarnaast wordt ook verwacht dat vrouwen meer gebruik maken van de verschillende categorieën intensieveerders en extensiveerders, op basis van de gevonden resultaten dat ze over het algemeen ook meer gebruik maken van intensieveerders en extensiveerders.

Methode

Deze studie vergeleek het gebruik van intensieveerders en extensiveerders tussen verschillende gendergroepen tijdens het beschrijven van een pijnervaring.

Instrumentatie

Voor dit onderzoek was een vragenlijst opgesteld. Aan het begin van de vragenlijst werd de open vraag “Wat is uw leeftijd?” gesteld. De onafhankelijke variabele in dit onderzoek was *Gender*. Gender werd gemeten aan de hand van de vraag “Wat is uw gender?”, waarbij drie mogelijke opties konden worden geselecteerd, zijnde: “man”, “vrouw” of “anders, namelijk:”. Hierna werd de vraag “Wat is uw hoogst genoten opleiding?” gesteld, waarbij vier mogelijke opties konden worden geselecteerd, zijnde: “Middelbaar onderwijs”, “MBO”, “HBO” of “WO”. Vervolgens werd de vraag “Wanneer is de laatste keer dat u pijn heeft ervaren?” gesteld, waarbij zeven mogelijke opties konden worden geselecteerd, zijnde: “Ik heb op dit moment pijn”, “Korter dan een maand geleden”, “Een maand geleden”, “Twee maanden geleden”, “Een halfjaar geleden”, “Langer dan een halfjaar geleden” en “Ik kan het me niet herinneren”. Vervolgens moest de respondent op een schaal van 1 tot 10 de relevante pijnervaring een cijfer geven, waarbij 1 staat voor “bijna geen pijn” en 10 voor “ondraaglijke pijn”. Als laatste moest de respondent de vraag “Kunt u een omschrijving geven van de pijn?” beantwoorden, met de deelvragen “Wat voelde u en wat gebeurde er?”, “Heeft u deze pijn al eens eerder ervaren?” en “Waar had u precies pijn en wat voor soort pijn was het?”.

De afhankelijke variabelen in dit onderzoek waren *Intensiveerders* en *Extensiveerders* en verschillende categorieën hiervan. Aan de hand van de beschrijving die werd gevraagd bij de laatste vraag werden zowel de Intensiveerders en Extensiveerders als de verschillende categorieën vastgesteld en gecodeerd.

Respondenten

Aan dit onderzoek hebben 199 respondenten deelgenomen. De respondenten zijn door de onderzoekers geworven via eigen connecties en online platformen. Van de respondenten identificeerden 79 zich als man en 120 als vrouw. De gemiddelde leeftijd van de respondenten was 32,63 jaar ($SD = 15.74$) en de leeftijden varieerden van 10 tot 71 jaar. Uit een t-toets van Leeftijd op Gender bleek geen significant verschil te zijn tussen mannen en vrouwen wat betreft leeftijd ($t(159.83) = .44, p = .664$). Leeftijd was dus gelijk verdeeld over de twee gendergroepen. De minimale leeftijd om deel te nemen aan het onderzoek was 18 jaar, om zo

het onderzoek te beperken tot volwassenen. Hierdoor is één respondent geëxcludeerd van het onderzoek, waardoor er 198 respondenten over zijn gebleven.

De respondenten verschilden eveneens in opleidingsniveau. Van de mannelijke respondenten hadden 32 HBO als hoogst genoten opleiding ingevuld, 29 WO, 13 MBO en 5 Middelbaar Onderwijs. Van de vrouwelijke respondenten hadden 45 HBO als hoogst genoten opleiding ingevuld, 40 WO, 25 MBO en 10 Middelbaar Onderwijs. Uit een χ^2 -toets tussen Gender en Opleidingsniveau bleek geen significant verband te bestaan ($\chi^2(3) = 1, p = .801$). Opleidingsniveau was dus gelijk verdeeld over de twee gendergroepen.

Procedure

De respondenten werden gevraagd om de van tevoren opgestelde, elektronische vragenlijst in te vullen. Deze vragenlijst bevatte verschillende vragen die te maken hebben met het beschrijven van een eerdere pijnvaring. De vragenlijst duurde ongeveer 5 minuten om in te vullen. De vragenlijst bevroeg eerst een aantal demografische gegevens. Daarna werd gevraagd wanneer de respondent voor de laatste keer pijn heeft ervaren. Indien de respondent “ik kan het me niet herinneren” geselecteerd had, werd de vragenlijst beëindigd en werden de gegevens van de respondent niet verder meegenomen in het onderzoek. Indien de respondent een van de andere opties had geselecteerd, ging de vragenlijst verder door. Voorafgaand aan het coderingsproces werden de antwoorden op de vragenlijst geanalyseerd op relevantie. Een antwoord werd als relevant beschouwd wanneer de vragenlijst volledig ingevuld was en de beschrijving betrekking had op een pijnvaring van de respondent. Niet volledig ingevulde vragenlijsten en beschrijvingen die geen betrekking hadden op een pijnvaring werden als irrelevant beschouwd en niet meegenomen in het verdere onderzoek.

Na het analyseren van de antwoorden heeft het coderingsproces plaatsgevonden. Het coderingsproces bestond uit twee rondes. In de eerste ronde hebben de eerste en tweede codeur onafhankelijk van elkaar de relevante uitingen van de respondenten gecodeerd op aanwezigheid van intensiverders en/of extensiverders. Een tekstelement werd gezien als intensiverder wanneer het element kan worden weggelaten of vervangen met als resultaat: een minder krachtige uiting die in de context relevant is. Deze definitie was afgeleid uit het codeboek van Giesbers (2020) (Appendix 1). Een tekstelement werd gezien als extensiverder wanneer het element de uiting waar ze in staan verzwakken. Ook deze definitie was afgeleid uit het codeboek van Giesbers (2020). Indien er een intensiverder of extensiverder aanwezig

was in de beschrijving, werd dit aangegeven met een (2). Indien er geen intensieverder of extensieverder aanwezig was, werd dit aangegeven met een (1).

Om de betrouwbaarheid van de coderingen te waarborgen en de overeenstemming tussen de codeurs te meten, is de interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid berekend. Dit is apart gedaan voor het wel of niet aanwezig zijn van een intensieverder of een extensieverder. Hiervoor is de interbeoordelaarscoëfficiënt Cohen's Kappa gebruikt voor de variabelen Intensiveerders en Extensiveerders, aangezien deze van nominaal meetniveau zijn.

De interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Intensiveerders was goed ($\kappa = .95, p < .001$).

De interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Extensiveerders was goed ($\kappa = .92, p < .001$).

In de tweede ronde van het coderingsproces hebben de eerste en tweede codeur onafhankelijk van elkaar de aanwezige intensiveerders en extensiveerders gecodeerd op basis van verschillende categorieën aan de hand van het codeboek van Giesbers (2020). In het codeboek werd onderscheid gemaakt tussen 11 verschillende categorieën extensiveerders en 16 verschillende categorieën intensiveerders.

De eerste categorie van de extensiveerders waren de Kwantitatieve Approximators, zoals bijvoorbeeld 'ofzo'. De tweede categorie bestond uit Kwalitatieve Approximators, bijvoorbeeld 'een soort van'. De derde categorie bestond uit Verzwakkende Graadaanduiders, zoals 'een beetje'. De vierde categorie bestond uit Dubbele Ontkenningen van gradeerbare adjectieven, zoals 'niet onaangenaam'. Categorie vijf bevatte Verzwakkende Hoeveelheidsaanduiders, bijvoorbeeld 'wel eens'. Onzekerheidsmarkeringen waren categorie zes, zoals 'misschien'. Categorie zeven bevatte Restricties die condities aangaven, zoals 'tenzij'. Restricties met een voorbehoud vielen onder categorie acht, bijvoorbeeld 'op zich'. Categorie negen bevatte Distantiërende Bronverwijzingen, zoals 'blijkbaar'. Categorie tien bestond uit Interactionele Verzachtingen zoals 'begrijp me niet verkeerd'. De laatste toegevoegde categorie was Verzwakkende Adjectieven en adverbia, zoals 'gewoon' en 'slechts'. Aangezien in dit onderzoek niet alle categorieën extensiveerders gevonden zijn in de pijnbeschrijvingen, werden de volgende categorieën verder buiten beschouwing gelaten: Kwantitatieve Approximators, Dubbele Ontkenningen, Restricties die condities aangaven,

Restricties met een voorbehoud, Distantiërende Bronverwijzingen, Interactionele Verzachtingen en Verzwakkende Adjectieven.

In dit onderzoek werden naast 11 verschillende categorieën extensiveerders ook onderscheid gemaakt tussen 16 verschillende categorieën intensiverers. Na de elf categorieën extensiveerders begon categorie 12 voor de intensiverers, namelijk Voorvoegsels, bijvoorbeeld woorden als ‘top-’ of ‘hyper-’. Categorie 13 bevatte de Bijwoorden van Graad, bijvoorbeeld ‘echt’. Bijwoorden van Frequentie of Kwantiteit vielen onder categorie 14, zoals ‘vaak’. Categorie 15 bevatte Bijwoorden van Modaliteit, zoals ‘zeker’. Adverbiaal Gebruikte Bijvoeglijk Naamwoorden vielen onder categorie 16, zoals ‘vreselijk(s)’. Overige Bijwoorden vielen onder categorie 17, zoals ‘plotseling’. Categorie 18 bevatte Intensiverende Telwoorden, zoals ‘veel’. Categorie 19 bestond uit Intensiverende Bijvoeglijk Naamwoorden, bijvoorbeeld ‘heftigste’. Categorie 20 bevatte Intensiverende Zelfstandige Naamwoorden, zoals ‘ramp’. Categorie 21 bevatte Intensiverende Werkwoorden, zoals ‘schransen’. Categorie 22 bevatte Versteende Beeldspraak, zoals bijvoorbeeld ‘zeurende’. Originele Beeldspraak was Categorie 23, zoals ‘dekking zoeken’. Herhalingen, zoals ‘vast en zeker’, vielen onder categorie 24. Hyperbolen, bijvoorbeeld ‘een eeuw’, onder 25. De een na laatste categorie 26 bevatte Overige Stijlfiguren zoals ‘geen verkeerd plan’. Als laatste bevatte categorie 27 Syntactische Intensivering, bijvoorbeeld ‘op een tiende’. Aangezien in dit onderzoek niet alle categorieën intensiverers gevonden zijn in de pijnbeschrijvingen, werden de volgende categorieën verder buiten beschouwing gelaten: Voorvoegsels, Adverbiaal Gebruikte Bijvoeglijke Naamwoorden, Intensiverende Telwoorden, Intensiverende Zelfstandige Naamwoorden, Intensiverende Werkwoorden, Originele Beeldspraak, Herhalingen, Hyperbolen, Overige Stijlfiguren en Syntactische Intensivering.

Om de betrouwbaarheid van de coderingen van de categorieën te waarborgen en de overeenstemming tussen de codeurs te meten, is ook de interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid voor de coderingen van de categorieën berekend. Dit is apart gedaan voor de categorieën intensiverers en extensiveerders van het codeboek van Giesbers (2020) die wél aanwezig waren in de pijnbeschrijvingen van de respondenten, de categorieën zijnde: Kwalitatieve Approximator, Verzwakkende Graadaanduiders, Hoeveelheidsverzwakker, Onzekerheidsmarkering, Bijwoord van Graad, Bijwoord van Frequentie/Kwantiteit, Bijwoord van Modaliteit, Intensiverend Bijvoeglijk Naamwoord en Versteende Beeldspraak.

De interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Kwalitatieve Approximator was voldoende ($\kappa = .66, p < .001$).

De interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Verzwakkende Graadaanduider was goed ($\kappa = .90, p < .001$).

De interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Hoeveelheidsverzwakker was goed ($\kappa = .84, p < .001$).

De interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Onzekerheidsmarkering was redelijk ($\kappa = .49, p < .001$).

De interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Bijwoord van Graad was goed ($\kappa = .87, p < .001$).

De interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Bijwoord van Frequentie/Kwantiteit was goed ($\kappa = .85, p < .001$).

De interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Bijwoord van Modaliteit was voldoende ($\kappa = .65, p < .001$).

De interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Intensiverend Bijvoeglijk Naamwoord was goed ($\kappa = .92, p < .001$).

De interbeoordeelaarsbetrouwbaarheid van de variabele Versteende Beeldspraak was goed ($\kappa = .93, p < .001$).

Statistische toetsing

Om te weten te komen of er een verband bestond tussen het gender van de respondenten en het gebruik van intensiveerders en/of extensiveerders, is er gebruik gemaakt van een χ^2 -toets tussen de variabelen Gender en Intensiveerders en Extensiveerders. Daarnaast is er ook gekeken of er een verband bestond tussen het gender van de respondenten en de verschillende categorieën van zowel intensiveerders als extensiveerders. Om dit te onderzoeken is er wederom gebruik gemaakt van een χ^2 -toets tussen de variabelen Gender en de volgende categorieën: Kwalitatieve Approximator, Verzwakkende Graadaanduider, Hoeveelheidsverzwakker, Onzekerheidsmarkering, Bijwoord van Graad, Bijwoord van Frequentie/Kwantiteit, Bijwoord van Modaliteit, Intensiverend Bijvoeglijk Naamwoord en Versteende Beeldspraak.

Resultaten

Om te toetsen of gender invloed heeft op het gebruik van intensieveerders en extensiveerders tijdens het beschrijven van een pijnvaring is een χ^2 -toets tussen Gender en de variabelen Intensieveerders en Extensiveerders uitgevoerd.

Uit de χ^2 -toets tussen de variabelen Gender en Intensieveerders bleek geen significant verband te bestaan tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten wat betreft hun gebruik van intensieveerders bij het beschrijven van een pijnvaring ($\chi^2(1) = .24, p = .628$).

Uit de χ^2 -toets tussen variabelen Gender en Extensiveerders bleek eveneens geen significant verband te bestaan tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten wat betreft hun gebruik van extensiveerders bij het beschrijven van een pijnvaring ($\chi^2(1) = 1.78, p = .182$).

Zowel de frequenties en percentages van de gebruikte intensieveerders en extensiveerders als het totaal aantal gebruikte intensieveerders en extensiveerders per gendergroep staan weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1. De frequenties en percentages (tussen haakjes) van de gebruikte intensieveerders en extensiveerders per gendergroep en het totaal aantal gebruikte intensieveerders en extensiveerders per gendergroep.

	Gender	
	Man	Vrouw
	N = 79	N = 119
Intensieveerders	66 (75%)	101 (82.11%)
Extensiveerders	22 (25%)	22 (17.89%)
Totaal	88 (100%)	123 (100%)

Om te toetsen of gender invloed heeft op de categorieën van intensieveerders en extensiveerders is een χ^2 -toets tussen Gender en de categorieën Kwalitatieve Approximator,

Verzwakkende Graadaanduiders, Hoeveelheidsverzwakker, Onzekerheidsmarkering, Bijwoord van Graad, Bijwoord van Frequentie/Kwantiteit, Bijwoord van Modaliteit, Intensiverend Bijvoeglijk Naamwoord en Versteende Beeldspraak uitgevoerd.

Uit de χ^2 -toets tussen de variabelen Gender en Kwalitatieve Approximator bleek geen significant verband te bestaan tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten wat betreft hun gebruik van kwalitatieve approximators bij het beschrijven van een pijnervaring ($\chi^2(1) = .09$, $p = .765$).

Uit de χ^2 -toets tussen de variabelen Gender en Verzwakkende Graadaanduiders bleek geen significant verband te bestaan tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten wat betreft hun gebruik van verzwakkende graadaanduiders bij het beschrijven van een pijnervaring ($\chi^2(1) = .62$, $p = .433$).

Uit de χ^2 -toets tussen de variabelen Gender en Hoeveelheidsverzwakker bleek geen significant verband te bestaan tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten wat betreft hun gebruik van hoeveelheidsverzwakkers bij het beschrijven van een pijnervaring ($\chi^2(1) = 2.18$, $p = .140$).

Uit de χ^2 -toets tussen de variabelen Gender en Onzekerheidsmarkering bleek geen significant verband te bestaan tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten wat betreft hun gebruik van onzekerheidsmarkeringen bij het beschrijven van een pijnervaring ($\chi^2(1) = .66$, $p = .416$).

Uit de χ^2 -toets tussen de variabelen Gender en Bijwoord van Graad bleek geen significant verband te bestaan tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten wat betreft hun gebruik van bijwoorden die iets zeggen over de graad van de pijn bij het beschrijven van een pijnervaring ($\chi^2(2) = 1.55$, $p = .460$).

Uit de χ^2 -toets tussen de variabelen Gender en Bijwoord van Frequentie/Kwantiteit bleek geen significant verband te bestaan tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten wat betreft hun gebruik van bijwoorden die iets zeggen over de frequentie/kwantiteit van de pijn bij het beschrijven van een pijnervaring ($\chi^2(1) = .34$, $p = .561$).

Uit de χ^2 -toets tussen de variabelen Gender en Bijwoord van Modaliteit bleek geen significant verband te bestaan tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten wat betreft hun gebruik van bijwoorden die iets zeggen over de modaliteit bij het beschrijven van een pijnervaring ($\chi^2(1) = .87$, $p = .350$).

Uit de χ^2 -toets tussen de variabelen Gender en Intensiverend Bijvoeglijk Naamwoord bleek geen significant verband te bestaan tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten wat betreft hun gebruik van intensiverende bijvoeglijke naamwoorden bij het beschrijven van een pijnervaring ($\chi^2(1) = .12, p = .735$).

Uit de χ^2 -toets tussen de variabelen Gender en Versteende Beeldspraak bleek geen significant verband te bestaan tussen mannelijke en vrouwelijke respondenten wat betreft hun gebruik van versteende beeldspraak bij het beschrijven van een pijnervaring ($\chi^2(1) = .12, p = .905$).

Zowel de frequenties en percentages van de gebruikte categorieën intensiveerders en extensiveerders als het totaal aantal gebruikte categorieën intensiveerders en extensiveerders per gendergroep staan weergegeven in Tabel 2.

Tabel 2. De frequenties en percentages (tussen haakjes) van de gebruikte categorieën intensiveerders en extensiveerders per gendergroep en het totaal aantal gebruikte categorieën per gendergroep.

	Gender	
	Man	Vrouw
	N = 79	119
<i>Extensiveerders</i>		
Kwalitatieve approximator	1 (1.14%)	1 (0.81%)
Verzwakkende graadaanduiders	10 (11.36%)	11 (8.94%)
Hoeveelheidsverzwakker	11 (12.5%)	9 (7.32%)
Onzekerheidsmarkering	0 (0%)	1 (0.81%)
<i>Intensiveerders</i>		
Bijwoord van graad	7 (7.95%)	10 (8.14%)
Bijwoord van frequentie/kwantiteit	22 (25%)	29 (23.58%)
Bijwoord van modaliteit	6 (6.82%)	14 (11.38%)

Intensiverend bijvoeglijk naamwoord	8 (9.09%)	14 (11.38%)
Versteende beeldspraak	23 (26.14%)	34 (27.64%)
Totaal	88 (100%)	123 (100%)

Conclusie

Door middel van dit onderzoek is geprobeerd te achterhalen of iemands gender invloed heeft op het gebruik van intensieveerders en extensieveerders bij het beschrijven van een pijnervaring. Daarnaast is er door middel van dit onderzoek ook geprobeerd erachter te komen of gender invloed heeft op het gebruik van verschillende categorieën van zowel intensieveerders als extensieveerders. Om de hoofdvraag *“In hoeverre heeft gender invloed op het gebruik van intensieveerders en extensieveerders en op het gebruik van de verschillende categorieën intensieveerders en extensieveerders tijdens het beschrijven van pijn?”* te beantwoorden zijn 198 verschillende pijnbeschrijvingen geanalyseerd op het gebruik van intensieveerders en extensieveerders en op het gebruik van verschillende categorieën intensieveerders en extensieveerders.

Uit de χ^2 -toets tussen Gender en Intensieveerders en Extensieveerders bleek dat het gebruik van intensieveerders en extensieveerders niet significant verschilde per gendergroep. De hypothese dat vrouwen over het algemeen meer gebruik maken van zowel intensieveerders als extensieveerders bij het beschrijven van pijn is daarom verworpen.

Uit de χ^2 -toets tussen Gender en de verschillende categorieën intensieveerders en extensieveerders bleek dat er geen significante verschillen bestaan tussen het gebruik van de categorieën intensieveerders en extensieveerders en gender. De hypothese dat vrouwen over het algemeen meer gebruik maken van de verschillende categorieën intensieveerders en extensieveerders bij het beschrijven van pijn is daarom verworpen.

Uit de verschillende statistische toetsen kwamen geen significante resultaten. Het gebruik van intensieveerders en extensieveerders en de verschillende categorieën intensieveerders en extensieveerders bleek niet significant te verschillen per gendergroep. Dit houdt in dat de hoofdvraag *“In hoeverre heeft gender invloed op het gebruik van intensieveerders en extensieveerders en op het gebruik van de verschillende categorieën intensieveerders en extensieveerders tijdens het beschrijven van pijn?”* door middel van de resultaten beantwoordt kan worden met dat gender geen rol speelt in het gebruik van intensieveerders en extensieveerders en ook niet in het gebruik van de verschillende categorieën intensieveerders en extensieveerders. Gender heeft dus geen invloed op het gebruik van intensieveerders en extensieveerders, en de verschillende categorieën hiervan, tijdens het beschrijven van pijn.

Discussie

Verklaringen resultaten

De verwachting van de resultaten van het onderzoek was dat vrouwen over het algemeen meer gebruik maken van intensieveerders en extensieveerders bij het beschrijven van pijn en van de verschillende categorieën intensieveerders en extensieveerders. Dit werd verwacht op basis van bestaand onderzoek (Lakoff, 1975; Mulac & Lundell, 1986; Mulac, Lundell & Bradac, 1986; Sardabi & Afghari, 2015; Fuchs, 2017; Liu, 2019) waarin aangetoond werd dat vrouwen over het algemeen meer gebruik maken van zowel intensieveerders en extensieveerders. De huidige studie wijst er echter op dat mannelijke en vrouwelijke respondenten niet significant verschillen in het gebruik van intensieveerders en extensieveerders en de verschillende categorieën intensieveerders en extensieveerders bij het beschrijven van pijn. Verschillen tussen het huidige onderzoek en de bestaande onderzoeken waarop de verwachting is gebaseerd zouden invloed kunnen hebben gehad op de resultaten van het huidige onderzoek.

Een verschil tussen voorgaande studies, bijvoorbeeld van Liu (2019), en de huidige studie is dat voorgaande studies onderzoek hebben gedaan naar gender en het gebruik van intensieveerders en extensieveerders in een andere setting dan in de huidige studie. De huidige studie kijkt namelijk naar de invloed van gender op het gebruik van intensieveerders en extensieveerders bij het beschrijven van pijn, terwijl het onderzoek van Liu (2019) heeft gekeken de invloed van gender op het gebruik van intensieveerders in een academische setting. Een andere studie van Sardabi en Afghari (2015) heeft ook aangetoond dat er verschil zit tussen mannen en vrouwen in het gebruik van intensieveerders. Zij onderzochten het taalgebruik van mannelijke en vrouwelijke scholieren en studenten in een algemene setting waar alledaagse taal werd gesproken. Hetzelfde geldt voor het onderzoek van Mulac en Lundell (1986) waarin zij vergelijkbare resultaten vonden als in de onderzoeken van Liu (2019) en Sardabi en Afghari (2015). In dit onderzoek moesten participanten foto's van een landschap omschrijven. De voorgaande onderwerpen verschillen van het onderwerp pijnbeschrijving. Pijnbeschrijving zou dus een onderwerp kunnen zijn waarin zowel mannen als vrouwen (en mogelijk andere gendergroepen) net zo veel gebruik maken van intensieveerders en extensieveerders en de verschillende categorieën hiervan. Dit zou te maken kunnen hebben met het feit dat pijn, letterlijk en figuurlijk, een gevoelig onderwerp is voor iedereen. Voorgaand onderzoek toont aan dat vrouwen wel eerder pijnklachten rapporteren dan mannen (Lagro-Janssen, 2009), maar aangezien er in deze studie specifiek wordt gevraagd naar het omschrijven van pijn is dat feit hier niet van toepassing.

Een andere mogelijke verklaring voor de resultaten van dit onderzoek is dat het huidige onderzoek gebruik maakte van een online vragenlijst die relatief kort duurde. Eerder onderzoek, zoals dat van Sardabi en Afghari (2015) en Mulac en Lundell (1986), maakte gebruik van interviews of van face-to-face gesprekken, oftewel van gesproken taal. Gesproken taal is in bepaalde opzichten veel complexer dan geschreven taal. Het brengt bijvoorbeeld versprekingen, aarzelingen, interjecties en wederzijdse beïnvloeding van klanken met zich mee (Van Eerten, 2007). Het feit dat voorgaande studies wel significante resultaten hebben gevonden wat betreft het gebruik van intensiveerders en extensiveerders en de huidige studie niet, zou te maken kunnen hebben met het feit dat er in de huidige studie gebruik is gemaakt van geschreven taal en niet van gesproken taal.

Tot slot zou een verklaring voor de resultaten van de huidige studie kunnen zijn dat genderrollen aan het verschuiven zijn (Anderson, 2008). Dit houdt in dat de grens tussen verschillende gendergroepen aan het vervagen is. Op het gebied van intensiveerders vond Fuchs (2017) hier resultaten voor. Over het algemeen vonden zij dat vrouwen meer intensiveerders gebruikten dan mannen, maar in de sociale middenklasse was dit verschil maar minimaal. Fuchs (2017) zei dat dit te wijten zou kunnen zijn aan een verschuiving naar een stereotiepe, meer vrouwelijke communicatiestijl, aangezien de perceptie van genderrollen is veranderd. In het huidige onderzoek zou de verschuiving van genderrollen ook invloed kunnen hebben gehad op het feit dat mannen en vrouwen niet van elkaar verschilden wat betreft het gebruik van intensiveerders en extensiveerders, en de verschillende categorieën hiervan, bij het beschrijven van pijn.

Beperkingen van het huidige onderzoek

Het huidige onderzoek kent een aantal beperkingen. Allereerst was gender een belangrijk onderdeel van dit onderzoek. Gender, anders dan geslacht, is niet alleen beperkt tot mannen en vrouwen, maar ook alles wat daarbuiten valt. In dit onderzoek zijn uiteindelijk alleen de antwoorden van respondenten meegenomen die zich als man of vrouw identificeerden omdat er simpelweg te weinig antwoorden waren van respondenten die zich identificeerden als anders. Wanneer er meer antwoorden zouden zijn geweest van respondenten die zichzelf niet als man of vrouw identificeerden, zouden er andere resultaten kunnen zijn geweest.

Ten tweede is een beperking van dit onderzoek is dat er een beperkt aantal antwoorden is gegeven. In het huidige onderzoek zijn er in totaal 198 pijnbeschrijvingen geanalyseerd van respondenten die via sociale media en eigen connecties geworven zijn. De antwoorden zijn dus vrij beperkt tot de eigen sociale kringen en kunnen daarom niet helemaal representatief

zijn voor iedereen. Ook zijn de pijnbeschrijvingen die werden gegeven over het algemeen vrij kort. Er werd niet altijd gebruik gemaakt van volledige zinnen en de beschrijvingen waren niet erg uitgebreid, op een aantal na.

Een andere beperking van het huidige onderzoek is dat er geen rekening is gehouden met de pijnscores. Er is niet gekeken naar of een hogere pijnscore ook daadwerkelijk invloed heeft op het gebruik van intensieveerders en extensiveerders. In het huidige onderzoek stond het verband tussen gender en het gebruik van intensieveerders en extensiveerders namelijk centraal en is de pijnscore daarom verder buiten beschouwing gelaten.

Een laatste beperking van het huidige onderzoek is dat er niet is gekeken naar hoe veel intensieveerders en/of extensiveerders er aanwezig waren in een pijnbeschrijving, maar alleen naar de aanwezigheid of afwezigheid van intensieveerders en/of extensiveerders. Wanneer er niet alleen gekeken zou worden naar de aanwezigheid of afwezigheid, maar ook naar het aantal, zou het onderzoek andere resultaten kunnen geven.

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

In het huidige onderzoek zijn er geen significante resultaten gevonden die suggereren dat gender invloed heeft op het gebruik van intensieveerders en extensiveerders tijdens het beschrijven van een pijnervaring. Wel kent het huidige onderzoek een aantal beperkingen die de resultaten van het onderzoek zouden kunnen hebben beïnvloed. Toekomstige studies kunnen deze vooraf genoemde beperkingen meenemen om meer inzicht te krijgen over de invloed van gender op het gebruik van intensieveerders en extensiveerders tijdens het beschrijven van een pijnervaring.

Het huidige onderzoek heeft alleen beschrijvingen geanalyseerd van respondenten die zich als man of als vrouw identificeren. Zo komt wel de invloed van geslacht op het gebruik van intensieveerders en extensiveerders in beeld, maar niet helemaal de invloed van gender. Toekomstig onderzoek zou zich meer kunnen gaan focussen op gender in plaats van geslacht door bijvoorbeeld zich meer te oriënteren in de LGBTQ+ gemeenschap.

Ten tweede heeft het huidige onderzoek maar een beperkt aantal antwoorden op de vragenlijst gekregen, zijn ze vrij beperkt tot de eigen sociale kringen en zijn de antwoorden ook relatief kort. Toekomstig onderzoek zou zich meer kunnen uitbreiden door de vragenlijst te delen op verschillende universiteiten en scholen in Nederland zodat het een beter representatief beeld geeft voor de bevolking. Daarnaast zou er voor een uitgebreidere beschrijving in de vragenlijst kunnen worden aangegeven dat de beschrijving een minimaal aantal woorden moet tellen. Voor een nog betere, uitgebreidere beschrijving zou toekomstig

onderzoek zich ook kunnen gaan richten op interviews en deze vervolgens transcriberen. Dit is intensiever, maar zou tot uitgebreidere antwoorden kunnen leiden die vervolgens weer nieuwe resultaten zouden kunnen leveren.

In het huidige onderzoek is de pijnscore niet meegenomen in het analyseren van de antwoorden. Hoewel de focus van het onderzoek lag op de invloed van gender op het gebruik van intensieveerders en extensieveerders bij het beschrijven van een pijnervaring, zou de pijnscore ook interessante inzichten kunnen leveren. Een hoge pijnscore zou namelijk, samen met gender, invloed kunnen hebben op het gebruik van intensieveerders en extensieveerders. Toekomstig onderzoek zou deze pijnscore daarom mee kunnen nemen bij het analyseren van pijnbeschrijvingen.

Tot slot is er in het huidige onderzoek niet gekeken naar hoeveel intensieveerders en/of extensieveerders er aanwezig waren in een pijnbeschrijving, maar alleen naar de aanwezigheid of afwezigheid daarvan. Toekomstig onderzoek zou ook de hoeveelheid van intensieveerders en/of extensieveerders mee kunnen nemen, aangezien de hoeveelheid wel een verschil kan leveren in resultaten wat betreft de invloed van gender op het gebruik van intensieveerders en extensieveerders.

Samengevat geeft het huidige onderzoek nieuwe inzichten in het gebruik van intensieveerders en extensieveerders en de categorieën intensieveerders en extensieveerders door mannen en vrouwen, aangezien er in dit onderzoek geen verschillen zijn gevonden tussen mannen en vrouwen in tegenstelling tot voorgaand onderzoek. Daarbij voegt dit onderzoek informatie toe over hoe vaak intensieveerders en extensieveerders zoal gebruikt worden bij het beschrijven van pijn en welke categorieën intensieveerders en extensieveerders er worden ingezet bij pijnbeschrijving. Het huidige onderzoek bevat wel een aantal beperkingen, namelijk dat de gendergroepen bij man en vrouw zijn gebleven, dat er beperkte antwoorden zijn gegeven, dat de pijnscores niet mee zijn genomen en dat er niet is gekeken naar de hoeveelheid intensieveerders en extensieveerders. Indien rekening zou worden gehouden met deze beperkingen, zou toekomstig onderzoek andere resultaten kunnen leveren die weer nieuwe inzichten met zich mee brengen.

Literatuur

Anderson, K. (2008). *From Metrosexual to Retrosexual: The Importance of the Shifting Male Gender Role to Feminism* [Paper]. Eastern Michigan University. Geraadpleegd op 11 juni 2022, van <https://escholarship.org/uc/item/81z2f0p5>

Bertakis, K. (2009). The influence of gender on the doctor–patient interaction. *Patient Education and Counseling*, 76(3), 356–360. <https://doi.org/10.1016/j.pec.2009.07.022>

Fuchs, R. (2017). Do women (still) use more intensifiers than men? *International Journal of Corpus Linguistics*, 22(3), 345–374. <https://doi.org/10.1075/ijcl.22.3.03fuc>

Ha, J., & Longnecker, N. (2010). Doctor-patient communication: a review. *The Ochsner journal*, 10(1), 38–43. <http://www.ochsnerjournal.org/content/10/1/38/tab-article-info>

Hermans, L., Olde Hartman, T., & Dielissen, P. (2019). Patiënten en huisartsen ervaren empathie verschillend. *Huisarts en Wetenschap*, 62, 16-20. <https://doi.org/10.1007/s12445-019-0033-y>

Giesbers, E. (2020). *Onderzoek naar geslacht en taalgebruik van artsen en de invloed daarvan op de angst bij de patiënt* [Master thesis]. Radboud Universiteit. Geraadpleegd op 20 maart 2022, van https://theses.ubn.ru.nl/bitstream/handle/123456789/9929/Giesbers%2C_E.L._1.pdf?sequence=1

Jaworska, S., & Ryan, K. (2018). Gender and the language of pain in chronic and terminal illness: A corpus-based discourse analysis of patients' narratives. *Social Science & Medicine*, 215, 107-114. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2018.09.002>

Lagro-Janssen, A. (2009). Sekse- en genderverschillen in pijn en pijnbeleving. In B. Crul, *Boekblok pijn info* (1302-1306). Bohn Stafleu van Loghum. https://doi.org/10.1007/978-90-313-7316-1_223

Lakoff, R. (1975). *Language and woman's place*. New York: Harper & Row

Liebrecht, C. (2015). *Intens krachtig: Stilistische intensiveerders in evaluatieve teksten*. (Publicatienr. 141116) [Proefschrift, Radboud Universiteit]. Radboud Repository.

Geraadpleegd op 25 april 2022, van

<https://repository.ubn.ru.nl/bitstream/handle/2066/141116/141116.pdf>

Liebrecht, C., Hustinx, L., van Mulken, M., & Schellens, P. (2016). Een literatuurstudie naar taalintensivering in vier onderzoeksvelden. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 38(1), 57-59.

<https://doi.org/10.5117/TVT2016.1.LIEB>

Liu, C.-Y. (2019). Gender and Discipline: Intensifier Variation in Academic Lectures. *Corpus Pragmatics*, 3(3), 211–224. <https://doi.org/10.1007/s41701-019-00057-w>

Mulac, A., & Lundell, T. (1986). Linguistic Contributors to the Gender-Linked Language Effect. *Journal of Language and Social Psychology*, 5(2), 81–101.

<https://doi.org/10.1177/0261927x8652001>

Mulac, A., Lundell, T., & Bradac, J. (1986). Male/female language differences and attributional consequences in a public speaking situation: Toward an explanation of the gender-linked language effect. *Communication Monographs*, 53(2), 115–129.

<https://doi.org/10.1080/03637758609376131>

Porensky, E., & Carpenter, B. (2016). Breaking bad news: Effects of forecasting diagnosis and framing prognosis. *Patient Education and Counseling*, 99(1), 68–76.

<https://doi.org/10.1016/j.pec.2015.07.022>

Power, S., Bogossian, F., Sussex, R., & Strong, J. (2017). A critical and interpretive literature review of birthing women's non-elicited pain language. *Women and Birth*, 30(5), 227-241.

<https://doi.org/10.1016/j.wombi.2017.02.001>

Sardabi, N., & Afghari, A. (2015). Gender Differences in the Use of Intensifiers. *Journal of Applied Linguistics and Language Research*, 2(7).

<http://jallr.ir/index.php/JALLR/article/view/174>

Semin, G., & De Poot, C. (1997). The question-answer paradigm: You might regret not noticing how a question is worded. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(3), 472-480. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.73.3.472>

Shuter, R., & Miller, J. (1982). An Exploratory Study of Pain Expression Styles Amongst Blacks and Whites. *International Journal of Intercultural Relations*, 6(3), 281-290. [https://doi.org/10.1016/0147-1767\(82\)90034-7](https://doi.org/10.1016/0147-1767(82)90034-7)

Sonneveld, J. (2010). *Gender in Mulholland Drive*. [Bachelor thesis]. Utrecht Universiteit. Geraadpleegd 11 juni 2022, van <https://studenttheses.uu.nl/bitstream/handle/20.500.12932/7349/ScriptieJuliereneeSonneveld.pdf?sequence=1>

Strong, J., Mathews, T., Sussex, R., New, F., Hoey, S., & Mitchell, G. (2009). Pain language and gender differences when describing a past pain event. *PAIN*, 145(1-2), 86-95. <https://doi.org/10.1016/j.pain.2009.05.018>

Van den Brink-Muinen, A. (2008). Sekseverschillen en de communicatie tussen huisarts en patiënt. *BIJB*, 24, 7-13. <https://doi.org/10.1007/BF03076325>

Van Deelen, M. (2019). *Een corpusanalyse naar het gebruik van extensiveerders in het politiek debat*. [Bachelor thesis]. Utrecht University Repository. Geraadpleegd op 11 juni 2022, van <https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/381306/Een%20corpusanalyse%20naar%20het%20gebruik%20van%20extensiveerders%20in%20het%20politiek%20debat.pdf?sequence=2>

Van Dulmen, A., Verhaak, P., & Bensing, J. (1996). *Communicatie tussen specialist en patiënt: een exploratieve studie*. Geraadpleegd op 11 juni 2022, van https://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/23403/bensing_96_communicatietussenspecialistenpatient.pdf?sequence=1

Van Dulmen, S. (2001). De helende werking van het arts-patiëntcontact. *Huisarts en Wetenschap*, 44, 194-198. <https://doi.org/10.1007/BF03082400>

Van Eerten, L. (2007). *Over het Corpus Gesproken Nederlands*. Instituut voor de Nederlandse Taal. Geraadpleegd op 11 juni 2022, van https://ivdnt.org/images/stories/producten/documentatie/cgn_overhetcgn_nl.pdf

Van Mulken, M., & Schellens, P. (2012). Over loodzware bassen en wapperende broekspijpen - Gebruik en perceptie van taalintensiverende stijlmiddelen. *Tijdschrift voor Taalbeheersing*, 34(1), 26-53. <https://doi.org/10.5117/TVT2012.1.OVER418>

Van der Pool, E., & Vonk, F. (2010). *Ge(s)laagde communicatie: Aspecten van professioneel communiceren in beeld*. Kluwer. Geraadpleegd op 11 juni 2022, van <https://hdl.handle.net/20.500.12470/482>

Wahyuningsih, S. (2018). Men and Women Differences in Using Language: A Case Study of Students at Stain Kudus. *Edulite*, 3(1). <http://dx.doi.org/10.30659/e.3.1.79-90>

Wouda, J., & Van de Wiel, H. (2006). *Medische communicatie*. Bohn Stafleu van Loghum. https://doi.org/10.1007/978-90-313-7033-7_18

Appendix 1: Codeboek (Giesbers, 2020)

Relevante uitingen

Een uiting van de huisarts wordt als relevant beschouwd wanneer deze voldoet aan een van de volgende voorwaarden:

De uiting is relevant als deze betrekking heeft op de diagnoses, verklaringen of uitleg van (de omstandigheden van) de klachten van de patiënt.

- Bijvoorbeeld: “En ik heb er geen goede verklaring voor. Het blijft een beetje ongemakkelijk dat het op je borst zit”.
- Bijvoorbeeld: “Maar ik denk niet dat daar een virus achter zit.”

De uiting is relevant als deze betrekking heeft op het adviseren, voorstellen, of bespreken van een behandelplan (e.g., voorschrijven van medicatie, advies over leefgewoonten, verwijzing naar het ziekenhuis).

- Bijvoorbeeld: “Ik zou je naar de huidaarts willen sturen”.
- Bijvoorbeeld: “Misschien zou het een idee zijn om daar nog eens terug te gaan”.

Uitingen die slechts betrekking hebben op praktische zaken zoals het plannen van vervolgspraken of ziekenhuisbezoeken (e.g., welk ziekenhuis, welke dag, welke tijd), worden niet als relevant beschouwd.

- Bijvoorbeeld: “Elf uur? Eens even zien, op een woensdag is dat”.

Gemompel van de arts wanneer er bijvoorbeeld aantekeningen worden gemaakt, worden niet meegenomen, omdat dit geen onderdeel uitmaakt van het gesprek en niet gericht is aan de patiënt.

Wanneer de arts uitingen van de patiënt (over de diagnose of het behandelplan) herhaalt, dan wordt dit niet als relevante uiting gezien. Er wordt alleen samengevat wat de patiënt gezegd heeft.

Indien er een hypothetische situatie betrekking heeft op de diagnose en het behandelplan, wordt deze wel als relevant beschouwd. Dit is bijvoorbeeld wanneer er een beeld van het

gedrag van de patiënt wordt geschetst om te verklaren hoe klachten ontstaan of vermeden kunnen worden.

Extensiveerders

Onder extensiveerders verstaan we woorden die de interpretatie van de uiting waar ze in staan verzwakken (bijvoorbeeld *een beetje* of *als ik het goed heb*). Met uitzondering van de interactionele verzachtingen (categorie 10), slagen alle verzwakkende uitdrukkingen voor de althans-test: als je de uiting met extensiveerder laat volgen op een versie zonder extensiveerder, kun je althans gebruiken als inleiding op de verzwakte uiting, zodat het volgende patroon ontstaat: [Uiting], althans [Uiting+Extensiveerder].

1. Kwantitatieve ‘approximators’ die getalsmatige informatie als minder precies presenteren.

Bijvoorbeeld *ongeveer, rond de*

- Hij heeft als junior honderd toernooien gewonnen, althans *ongeveer* honderd.

2. Kwalitatieve ‘approximators’ die informatie als minder precies presenteren.

Bijvoorbeeld *in het algemeen, in grote lijnen, een soort (van), überhaupt (met de betekenis: in principe)*

- Hij zegt dat het onze fout is, althans *in grote lijnen*.

3. Verzwakkende graadaanduiders die aangeven dat een predicaat niet zonder meer van toepassing is.

Bijvoorbeeld *een beetje, wat, enige* (als in ‘*enige twijfel*’), *wel, niet zo* -

Het is oké, althans het is *wel* oké.

Als het versterkend werkt, zoals “hij hield me *wel* nachtenlang wakker”, dan is het een bijwoord van graad.

- Hij is ziek, althans *een beetje* ziek.

4. Dubbele ontkenningen van gradeerbare adjectieven.

Bijvoorbeeld *niet onaardig*

- Wees gerust, althans maak je er *niet ongerust* over

- Hij tennist goed, althans *niet onaardig*

5. Verzwakkende hoeveelheidsaanduiders die aangeven dat een situatie zich sporadisch of kortdurend voordoet. Daaronder rekenen we géén kwantoren die aangeven dat een situatie zich minder voordoet dan verwacht, zoals *weinig* of *zelden*.

Bijvoorbeeld *af en toe, enkele, even, soms, een paar keer*

- Hij ging naar z’n moeder toen ze ziek was, althans *af en toe*.

6. Onzekerheidsmarkeringen, die aangeven dat een bepaalde situatie niet meer dan mogelijk/waarschijnlijk is.

Bijvoorbeeld *misschien, waarschijnlijk*

- Hij heeft suikerziekte, althans *waarschijnlijk*.

7. Restricties die condities aangeven.

Bijvoorbeeld *tenminste, alleen als*

- Ik zal je helpen, althans ik zal *alleen* helpen *als* ik kan.

8. Restricties met een voorbehoud wat betreft de kwaliteit van de informatie of kennis waarover de spreker beschikt.

Bijvoorbeeld *volgens mij, denk ik, weet ik veel, als ik het zo hoor, zeg maar, kan zijn, verwacht ik, op zich, hè, zal wel ... zijn, wat mij betreft*

- Het is goed om die tabletten weer te starten, althans het is *denk ik* goed (om die tabletten weer te starten).
- Er zit een patroon in, althans *als ik het zo hoor* (dan zit er een patroon in).

9. Distantiërende bronverwijzingen. Het gaat hier om uitingen die expliciet worden gebaseerd op 'horen zeggen', waarbij de spreker zich distantieert van de verantwoordelijkheid voor de inhoud van de uiting.

Bijvoorbeeld *kennelijk, blijkbaar, normaal gesproken*

- Je hebt die gevoeligheid voor alcohol, althans je hebt *blijkbaar* die gevoeligheid.

10. Interactionele verzachtingen: pogingen om interactionele consequenties van de taalhandeling te verzachten.

Bijvoorbeeld *begrijp me niet verkeerd, ik wil je niet laten schrikken*

11. Verzwakkende adjectieven en adverbia, die aangeven dat een situatie uitzonderlijk is en daarmee mogelijke verwachtingen of emoties bij de ontvanger wegnemen.

Bijvoorbeeld: *Gewoon, puur, slechts, enkel, louter, alleen (met de betekenis 'slechts')*.

Tabel 1. Indeling en voorwaarden extensiveerders

Categorie en voorbeeld extensiveerder(s)	Voorwaarde
1. Kwantitatieve 'approximators'	
Circa	
Ofzo / of zo	

Ongeveer

Pakweg

Rond de

Grofweg

Ruwweg

Om en nabij

Plusminus

Bij benadering

Omstreeks

I.c.m. getalsmatige informatie.

Met de betekenis ‘om en nabij’.

2. Kwalitatieve ‘approximators’

Algemeen (gesproken)

Als het ware

Bij wijze van zeggen / spreken

Een soort van

Globaal

Grof gezegd

In grote lijnen / trekken

In het algemeen

In principe

Min of meer

Om zo te zeggen

Op de een of andere manier

Op een bepaalde manier

Zogezegd

Zo’n beetje

Überhaupt

Met de betekenis ‘in

principe’ of ‘in het algemeen’

3. Verzwakkende graadaanduiders

Aardig	Met de betekenis ‘vrij groot’.
Betrekkelijk	
Deels	
Voor een deel	Met de betekenis ‘deels’.
Een beetje	
Iets / ietsje(s) / pietsje	Met de betekenis ‘een beetje’.
Ietwat	
Een tikje / tikkeltje	
Weinig	
Enigermate / enigerwijs	
Enigszins	
Lichtelijk	
Lichtjes	Met de betekenis ‘een beetje’.
Naar verhouding	
Niet erg	Met de betekenis ‘niet in grote mate’
Redelijk	Met de betekenis ‘tamelijk’
Relatief	
Tamelijk	
Verhoudingsgewijs	
Vrij	Als bijwoord, met de betekenis ‘tamelijk’
Wat	Als bijwoord, met de betekenis ‘een beetje’
Wel	Als bijwoord met een verzwakkende werking zoals: ‘ik voel me <i>wel</i> oké’.
Eigenlijk	
Net	Als bijwoord met de betekenis ‘op het nippertje’ / ‘met de hakken over de sloot’.

Niet helemaal

Niet zo

Met de betekenis ‘een beetje’ of
‘weinig’.

Klein

Met de betekenis ‘een klein beetje’.

Een stukje

Met de betekenis ‘een beetje’.

4. Dubbele ontkenningen van gradeerbare adjectieven

➤ *Alle combinaties met ‘niet on...’. Enkele voorbeelden:*

Niet onaangenaam

Niet onaanzienlijk

Niet onaardig

Niet ongerust

5. Verzwakkende hoeveelheidsaanduiders

Af en toe

Een enkele keer / maal

Een paar

Enige

Als onbepaald voornaamwoord,
met de betekenis ‘een klein aantal’.

Enkele

Als bijvoeglijk naamwoord, met de
betekenis ‘weinig in getal’.

Hier en daar

In een enkel geval

Incidenteel

Nu en dan

Occasioneel

Sommige

Somtijds

Sporadisch

Van tijd tot tijd

Wel eens / weleens

Soms

Als bijwoord, met de betekenis
‘misschien’ of ‘zo nu en dan’

Even (effe)

Een aantal

6. Onzekerheidsmarkeringen

Denkbaar

Denkelijk

Eventueel

Het lijkt (zo (te zijn)) dat

Het lijkt (er (niet) op) dat

Het ziet er (niet) naar uit

Kan * zien als

Misschien

Mogelijk(erwijs)

Als bijwoord met de betekenis ‘misschien’.

Potentieel

Als bijvoeglijk naamwoord of bijwoord, met de betekenis ‘de mogelijkheid zich te ontwikkelen tot het genoemde’.

Redelijkerwijs

Vermoedelijk

Waarschijnlijk(erwijs)

Wellicht

Zou (...) kunnen

Alleen wanneer ‘zou’ en ‘kunnen’ het in hetzelfde zinsdeel staan.

Haast

Met de betekenis ‘misschien’ of ‘zou je zeggen’.

7. Restricties die condities aangeven

Aangenomen dat

Aannemend(e) dat

Alleen als

Alleen ingeval

Alleen wanneer

Als dat waar is

Als dat zo is

Als het ... zijn

Behalve als
Ervan uitgaand(e) dat
Gesteld dat
In de veronderstelling
Indien
Maar niet als
Met * voorbehoud
Onder (*) voorbehoud
Onder de aanname
Onder de voorwaarde
Onder een/de voorwaarde
Slechts als
Slechts ingeval
Slechts wanneer
Tenminste als
Tenzij
Uitsluitend als
Uitsluitend ingeval
Uitsluitend wanneer
Verondersteld dat
Zo nodig
Althans
In zoverre
Tenminste
Voor()zo()ver

8. Restricties met een voorbehoud

Als ik (persoon) goed begrijp
Als ik het goed heb
Als ik me/mij niet vergis
Als ik wel heb
Bij mijn weten
Laten we zeggen
Naar ik weet
Naar mij/ons bekend

Naar ons/wij/mijn weten
Laten we het erop houden
Voorlopig houden we het erop
We houden het erop
Ik denk
Kan (zijn)

Met als betekenis ‘het is
mogelijk, maar niet zeker’.

Zou kunnen
Verwacht ik / ik verwacht
Ik zou voorstellen
Op zich
Hè
Zal wel ... zijn
Als ik het zo hoor
Zeg(...)maar
Weet ik veel
Ik zuig het uit de duim
Wat mij betreft
Ik weet het niet

9. Distantiërende bronverwijzingen

Kennelijk
Blijkbaar
Afgaand(e) op
Als ik/we/wij (moet(en)) afgaan op
Het/hij/men schijnt
Naar ik begreep
Naar ik begrijp
Naar ik dacht
Naar ik heb/had begrepen
Naar ik heb/had gehoord
Naar ik heb/had horen verluiden
Naar ik heb/had vernomen
Naar ik heb/had begrepen

Naar ik heb/had gehoord
Naar ik hoor(de)
Naar ik vernam
Naar ik verneem
Naar mij is gemeld
Naar verluidt
Tenminste volgens
Vermeend
Volgens (*) bronnen
Zij schijnt
Zo begreep ik
Zo begrijp ik
Zo heb/had ik horen verluiden
Zo heb/had ik vernomen
Zo hoor(de) ik
Zo meldde
Zo meldt
Zo vernam ik
Zo verneem ik
Normaal gesproken
Uitzonderingen daar gelaten

10. Interactionele verzachtingen

Ik wil je niet laten schrikken
Begrijp me niet verkeerd

11. Verzwakkende adjectieven en adverbia

Gewoon
Puur
Slechts
Enkel
Louter
Alleen

Met als betekenis ‘slechts’.

Intensiveerders

Wanneer is een tekstelement een intensivering?

Onder taalintensiveringen verstaan we alle stilistische middelen die een schrijver kan gebruiken om een uiting kracht bij te zetten.

Hoe stellen we vast of een tekstelement een intensivering is?

Een tekstelement is een intensivering wanneer het element kan worden weggelaten of vervangen met als resultaat: een minder krachtige uiting die in de context relevant is.

Voorbeelden:

- Dit is een *schitterend* boek > Dit is een mooi boek
- Hij levert een *uiterst* kritisch commentaar > Hij levert een kritisch commentaar.

In het volgende voorbeeld is *mooi* geen intensivering:

- Dit is een mooi boek > Dit is een boek (wel correct, maar in de context niet relevant)

LET OP

Het is soms moeilijk vast te stellen wanneer een element nog vervangbaar is door een zwakker element. Iemand kan vinden dat *mooi* in bovenstaand voorbeeld te vervangen is door *aardig*. Maar wordt het positieve oordeel van de recensent sterker ondersteund door *mooi* dan door *aardig*? Om deze discussie te vermijden spreken we af dat we een aantal positief waarderende adjectieven als ondergrens opvatten. Dat geldt voor: *goed, mooi, aardig, leuk, fijn, grappig, prettig, geschikt* en parafrases daarvan met een vergelijkbare intensiteit.

Welke tekstelementen komen in aanmerking?

Meestal gaat het om woorden. Daarnaast kan het gaan om woorddelen, in het geval van intensiverende voorvoegsels, bijvoorbeeld:

- Dat is *gloednieuw*. > Dat is nieuw.

Het kan ook gaan om woordgroepen, als een aantal woorden samen versterkend werkt, zonder dat het ene woord optreedt als versterker van het andere. Dat kan zich voordoen bij adverbia:

- Dat is *maar al te* waar. > Dat is waar.

Ook kan het zich voordoen bij verbale uitdrukkingen of bij stijlfiguren, achtereenvolgens:

- Hij *ging er vandoor*. > Hij vertrok.
- Het *gaat bergafwaarts* met het onderwijs. > Het gaat steeds slechter met het onderwijs.

Wanneer in een woordgroep wel kan worden vastgesteld dat het ene woord het andere woord versterkt, is er sprake van meer afzonderlijk te benoemen intensiveringen:

- Dat was *echt* fantastisch acteerwerk. > Dat was fantastisch acteerwerk.
- Dat was *fantastisch* acteerwerk. > Dat was goed acteerwerk.

Van welke soort intensivering wordt gebruik gemaakt?

12. Intensiverend voorvoegsel

Een voorvoegsel is een betekenisdragend element (morfeem) dat vóór een woord is toegevoegd. Voorvoegsels kunnen gebonden zijn: dan komen ze uitsluitend in combinatie met andere morfemen voor; of ze zijn vrij: dan kunnen ze ook zelfstandig voorkomen. Bij analyse markeren we alleen het voervoegsel als intensivering.

- Het is een *topatleet*. > Het is een goede atleet.
- De *hypermoderne* aanpak oogst bewondering > De moderne aanpak oogst bewondering Intensiverend bijwoord

Een bijwoord is een woord dat een nadere bijzonderheid (zoals een graad, omstandigheid, enz.) noemt van een door een gezegde of bepaling uitgedrukte werking, eigenschap of toestand.

13. Bijwoord van graad

Een bijwoord van graad duidt de mate aan waarin een bepaalde eigenschap van toepassing is. Voorbeelden van versterkende bijwoorden van graad zijn: *uitermate*, *hoogst*, *erg*, *volstrekt*, *heel*, *echt*, *zeer*, *hartstikke*, *extra*, *wel*. ‘Wel’ als versterker, zoals in de zin ‘hij hield me *wel* nachtenlang wakker’. Als het verzwakkend werkt, zoals in de zin ‘ik voel me *wel* oké’, dan is het een verzwakkende graadaanduiding.

De woorden *te*, *al te* en *veel te* horen thuis onder de categorie ‘bijwoorden van modaliteit’, behalve als ze in de variant ‘te gek’ (erg gek, gaaf) worden gebruikt.

- De *zeer* geslaagde uitvoering van de derde symfonie. > De geslaagde uitvoering van de derde symfonie.

- Dat is *hartstikke* interessant > Dat is zeer interessant
- Het hield me *wel* nachtenlang wakker > Het hield me nachtenlang wakker

14. Bijwoord van frequentie of kwantiteit

Een bijwoord van frequentie geeft aan hoe vaak iets het geval is: *voortdurend, dikwijls, telkens, altijd, vaak, steeds of meestal*.

Een bijwoord van kwantiteit geeft aan dat een eigenschap, toestand of werking ten volle of maar tot op zekere hoogte geldt. In combinatie met een telwoord geven bijwoorden van kwantiteit aan dat een bepaalde hoeveelheid bij benadering of juist volledig bereikt wordt: *volkomen, helemaal, compleet, volslagen, vrijwel, praktisch, alom, verreweg*.

- Hij heeft *altijd* succes met zijn optredens. > Hij heeft succes met zijn optredens.
- Hij overschreed de maximumsnelheid *royaal*. > Hij overschreed de maximumsnelheid.
- Zo'n pand kost *bijna* een miljoen euro. > Zo'n pand kost iets minder dan een miljoen euro.

15. Bijwoord van modaliteit

Een bijwoord van modaliteit geeft de subjectieve houding of waardering weer van de schrijver t.o.v. het in de zin uitgedrukte. Voorbeelden zijn *uiteraard, zeker, inderdaad, hopelijk, helaas, sowieso, natuurlijk*. Tot deze groep rekenen we ook de oordeelspartikels (woorden met een moeilijk te omschrijven betekenis, die de uiting subjectief kleuren maar niets aan de feitelijke inhoud afdoen of toedoen): *zelfs, juist, alleen, slechts, al, reeds, nog, pas, eerst, te, al, al te, veel te*.

- Dat is *uiteraard* een blunder. > Dat is een blunder.
- Hij greep *pas* in na herhaald aandringen. > Hij greep in na herhaald aandringen.

16. Adverbiaal gebruikt bijvoeglijk naamwoord

Een adjectief heet bijwoordelijk of adverbiaal gebruikt als het de functie van bijwoordelijke bepaling vervult. De traditionele grammatica spreekt dan van bijwoorden. Zie ook de omschrijving onder *intensiverend bijwoord*.

- Dat heb je *fantastisch* gedaan. > Dat heb je goed gedaan.
- Een *luxueus* uitgevoerd designproduct. > Een duur uitgevoerd designproduct.

17. Overige bijwoorden

De bovenstaande soorten bijwoorden zijn niet per definitie intensiverend, maar ze lenen zich wel heel goed voor intensiveringen. De proef op de som is steeds: is een formulering zonder het bijwoord mogelijk die zwakker is. Incidenteel zullen zich mogelijk ook andere soorten bijwoorden als intensivering aandienen. Die benoemen we echter niet apart. Als ze niet in een van de andere categorieën zijn op te nemen, rangschikken we ze onder *overige bijwoorden*.

- De aanpak is *wereldwijd* geaccepteerd. > De aanpak is overal geaccepteerd.
- En als daar *plotseling* een gat in valt, dan krijg je dat. > En als daar geleidelijk een gat in valt, dan krijg je dat.

18. Intensiverend telwoord

Onder deze categorie vallen hoofdtelwoorden, rangtelwoorden en breuken. Hoofdtelwoorden noemen een aantal of het nummer, rangtelwoorden geven de rangorde van iets in een reeks aan en breuken worden gevormd door één hoofdtelwoord gevolgd door een rangtelwoord. De telwoorden vallen uiteen in bepaalde telwoorden (een precies aantal of (rang)nummer) en onbepaalde telwoorden (een niet nader gespecificeerd aantal of (rang)nummer). Enkele voorbeelden: *beide, alle, allebei, alle twee, (geen) enkele, veel* (+ nevenvormen), *weinig* (+ nevenvormen), *zoveelste, talloze, laatste* (in een reeks).

- Jan had al *honderd* keer gevraagd om snoep. > Jan had al vaak om snoep gevraagd.
- Ik doe dit al voor de *vijfentachtigste* keer opnieuw. > Ik heb dit al vaak opnieuw gedaan.

19. Intensiverend bijvoeglijk naamwoord

Een bijvoeglijk naamwoord geeft een nadere bijzonderheid van zelfstandigheden aan. Dat kan een eigenschap zijn (een kenmerk, een kwaliteit en dergelijke) of een toestand. Ook de overtreffende trap van een bijvoeglijk naamwoord kan als intensivering optreden. Ook het bijvoeglijke naamwoord dat optreedt als een zinsdeel (naamwoordelijk deel van het gezegde), rekenen we tot deze categorie.

- Een *abjecte* benadering. > Een onaanvaardbare benadering.

- Alleen met *de grootste* moeite wist hij zijn voorstel geaccepteerd te krijgen > Alleen met veel moeite wist hij zijn voorstel geaccepteerd te krijgen.
- Het begin van de film is *indrukwekkend*. > Het begin van de film is geslaagd.

20. Intensiverend zelfstandig naamwoord

Een zelfstandig naamwoord wordt wel omschreven als een woord dat een zelfstandigheid uitdrukt, maar dat begrip is te ruim om goed hanteerbaar te zijn. Syntactisch geldt als proef op de som of het woord met een voorafgaand *die* of *dat* valt te combineren.

Een dergelijke *vertoning* kan een politicus zich maar één keer veroorloven. > Een dergelijk optreden kan een politicus zich maar één keer veroorloven.

- Voor de directbetrokkenen is het een *ramp*. > Voor de directbetrokkenen is het een nadeel.

21. Intensiverend werkwoord (inclusief werkwoordelijk uitdrukking)

Een werkwoord is een woord dat kan worden vervoegd: het neemt onder invloed van persoon en getal van het onderwerp in de zin een andere vorm aan (loop, loopt, lopen) en het kent een deelwoord en een infinitief (gelopen, lopen). Een werkwoordelijke uitdrukking is een combinatie van werkwoorden met andere taalelementen die een gemeenschappelijke (niet figuurlijke) betekenis hebben en onveranderlijk zijn (ze staan in de Van Dale). Voorbeelden zijn: *ervandoor gaan*, *tekeergaan tegen*.

NB: als zelfstandig naamwoord gebruikte infinitieven rekenen we onder de zelfstandige naamwoorden (het eerste optreden).

- De heren zaten smakelijk te *schransen*. > De heren zaten smakelijk te eten.
- De jongen *flikkerde* zijn spullen op tafel > De jongen gooide zijn spullen op tafel.
- Hij *ging ervandoor*. > Hij vertrok

Intensiverende stijlfiguren

22. Versteende beeldspraak

Van beeldspraak is sprake wanneer een object, eigenschap, toestand of proces wordt vergeleken met of vervangen door een ander (veelal) meer concreet object, eigenschap, toestand of proces. We vatten een beeldspraak op als versteend of gelexicaliseerd wanneer de

figuurlijke betekenis tot de vaste woordenboek-betekenis van de betreffende lexicale eenheden behoort (zie in twijfelgevallen Van Dale).

Tot beeldspraak rekenen we: vergelijking (je vergelijkt iets met iets anders, ingeleid door *als* of aangeduid met *lijken*), metafoor (je benoemt iets met andere, meer beeldende woorden), synesthesie (een combinatie van indrukken van verschillende zintuigen).

- Hij ging er *als een haas* vandoor (vergelijking). > Hij ging er snel vandoor.
- De verkoop *kelderde* snel (metafoor). > De verkoop daalde snel.
- Piet is *een boom van een kerel* (metafoor). > Piet is groot.
- Het decor *schreeuwde* om aandacht (synesthesie) > Het decor trok veel aandacht.

23. Originele beeldspraak

Wanneer beeldspraak niet in het woordenboek is te vinden onder één van de lexicale elementen, beschouwen we het als een originele vorm van beeldspraak (met een *figuurlijke* betekenis).

- Tijdens de drumsolo's was het *dekking* zoeken. > De drumsolo's waren te hard.
- Een *echte gitaarbeul* ontbrak. > Een gitarist met wat steviger spel ontbrak.

24. Herhaling

Een uiting kan meer nadruk krijgen door herhaling of opsomming. Dat kan op verschillende manieren: door herhaling van hetzelfde woord (*repetitio*), herhaling van hetzelfde met verschillende woorden van dezelfde woordsoort (*tautologie*), herhaling met gebruikmaking van verschillende woordsoorten (*pleonasme*) of opsomming van een reeks met climax of anticlimax (*enumeratie*). We rekenen ze allemaal tot de herhaling als stijlfiguur.

- *Geld, geld* is het enige dat hem bezighoudt. > Geld is het enige dat hem bezighoudt.
- Dat is *vast en zeker* waar. > Dat is waar.
- Aan een *treurigmakende* troosteloosheid viel hierbij niet te ontkomen. > Aan troosteloosheid viel hierbij niet te ontkomen.
- Er waren *geen tien, geen twintig, geen vijftig, maar honderd* bezoekers. > Er waren honderd bezoekers.

25. Hyperbool

Een uiting kan meer nadruk krijgen door een overdreven manier van uitdrukken.

- We moesten *een eeuw* wachten > We moesten lang wachten
- Door klimaatverandering dreigt Nederland *onder de zeespiegel te verdwijnen*. > Door klimaatverandering neemt het gevaar van overstroming in Nederland toe.

26. Overige stijlfiguren

De bovenstaande stijlfiguren zijn niet per definitie intensiverend, maar ze lenen zich wel heel goed voor intensiveringen. De proef op de som is steeds: is een formulering zonder stijlfiguur mogelijk die zwakker is. Incidenteel zullen zich mogelijk ook andere stijlfiguren als intensivering aandienen. Die benoemen we echter niet apart. Als ze niet in een van de andere categorieën zijn op te nemen, rangschikken we ze onder overige stijlfiguren.

- Ik vind dat *geen verkeerd* plan. > Ik vind dat een erg goed plan.

27. Syntactische intensiveringen (intensiverend verbindingswoord, elliptische zinnen, vooropplaatsing)

- De syntaxis van een zin kan ervoor zorgen dat het geformuleerde een intensiverende werking krijgt. Voorbeelden van deze syntactische intensiveringen zijn het intensiverend verbindingswoord, een elliptische zin en vooropplaatsing.
- Een intensiverend verbindingswoord verbindt twee of meer naast elkaar geplaatste, gelijkwaardige leden met elkaar.
- Een zin bestaat uit een verzameling woorden en bevat een onderwerp en een werkwoordsvorm. Echter, in een elliptische zin ontbreekt de werkwoordsvorm.
- Bij vooropplaatsing wordt een deel van de zin voorop geplaatst. Hiermee wordt de aandacht extra op dit deel gevestigd.
- *Zowel* de voorzitter *als* de vice-voorzitter zijn het eens met het standpunt. > De voorzitter en de vice-voorzitter zijn het eens met het standpunt.
- Jan: “Zij hebben het tentamen gehaald.” Kees: “*Hij niet!*” > Jan: “Zij hebben het tentamen gehaald.” Kees: “Hij heeft het niet gehaald!”
- *Op een tiende* haalde hij zijn examen. > Hij haalde zijn examen op een tiende.

Tabel 2. Indeling en voorwaarden intensiveerders

Categorie en voorbeeld intensiveerder(s)	Voorwaarde
12. Intensiverend voorvoegsel	
Top	Als voorvoegsel, bijvoorbeeld: een <i>topatleet</i> .
Hyper	Als voorvoegsel, bijvoorbeeld: de <i>hypermoderne</i> aanpak
13. Bijwoord van graad Uitermate	
Hoog	Zoals ‘het wordt hoog tijd’.
Hoogst	
Erg	
Flink	Als bijwoord, met de betekenis ‘behoorlijk’.
Sterk	Als bijwoord, met de betekenis ‘behoorlijk’.
Volstrekt	Als bijwoord, met de betekenis ‘behoorlijk’.
Heel / hele	
Echt	
Zeer	Als bijwoord, met de betekenis ‘behoorlijk’.
Hartstikke	Als bijwoord met de betekenis ‘bijzonder’ of ‘behoorlijk’.
Behoorlijk	
Extra	
Wel	Als bijwoord met een versterkende werking zoals: ‘hij hield me <i>wel</i> nachtenlang wakker’.
Meer	Als bijwoord met de betekenis ‘dusdanig’ of ‘in die mate’.
Zo	
Fors	

Letterlijk

Aanmerkelijk

‘behoorlijk’. Duidelijk

Met de betekenis ‘echt’.

Met de betekenis ‘behoorlijk’.

14. Bijwoord van frequentie of kwantiteit

Voortdurend

Dikwijls

Telkens

Altijd

Vaak

Steeds

Meestal

Nooit

Gewoonlijk

Ooit

Regelmatig

Volkomen

Helemaal

In combinatie met ‘niet’ een
verzwakkende graadaanduiders.

Compleet

Volslagen

Vrijwel

Praktisch

Alom

Verreweg

Royaal

Bijna

Eigenlijk

Überhaupt

Als bijwoord met de betekenis
‘eigenlijk wel’.

Onbeperkt

Volledig

15. Bijwoord van modaliteit

Uiteraard
Zeker
Ongetwijfeld
Inderdaad
Precies
Hopelijk
Helaas
Zelfs
Juist
Alleen
Slechts
Al
Reeds
Nog
Pas
Eerst
Te
(maar) al te
Veel te
Natuurlijk
Sowieso
Hoe dan ook
In ieder geval
In elk geval
Wel degelijk

Met de betekenis ‘sowieso’.

Met de betekenis ‘zeker wel’.

16. Adverbiaal gebruikt bijvoeglijk naamwoord

Fantastisch
Luxueus
Afgrijselijks
Vreselijk(s)
Goed

Met de betekenis ‘helemaal’ of
‘behoorlijk’.

17. Overige bijwoorden

Wereldwijd

Plotseling

Opeens

Ineens

Hard

18. Intensiverend telwoord

Beide

Alle

Allebei

Alle twee

(geen) enkele

Veel (+ neenvormen)

Weinig (+ neenvormen)

Zoveelste

Tallose

Laatste

Laatste in een reeks.

Elke

Allemaal

Honderdste keer

Een groot getal, met de betekenis 'heel vaak'.

Al die

Met de betekenis 'zoveel'.

Zoveel

Ieder / iedere

Een stuk

Met de betekenis 'veel'.

19. Intensiverend bijvoeglijk naamwoord

Abjecte

De grootste

Indrukwekkend

De beste

20. Intensiverend zelfstandig naamwoord

Vertoning

Ramp

21. Intensiverend werkwoord

Ervandoor gaan

Tekeergaan (tegen)

Schransen

Flikkeren

22. Versteende beeldspraak

Als een haas

Kelderde

Een boom van een kerel

Schreeuwde om aandacht

23. Originele beeldspraak

Dekking zoeken

Een echte gitaarbeul

24. Herhaling

Geen tien, maar honderd bezoekers

Vast en zeker

Treurigmakende troosteloosheid

25. Hyperbool

Een eeuw

Onder de zeespiegel verdwijnen

26. Overige stijlfiguren

Geen verkeerd plan

27. Syntactische intensiveringen

Zowel de voorzitter als

Op een tiende

Hoor

Als tussenwerpsel met de
betekenis ‘geloof me maar’